

співпраці. Теоретико-практично обґрунтовано нагальну потребу в удосконаленні та розвитку механізмів запобігання та протидії корупції з урахуванням закордонного досвіду на сучасному етапі розвитку української держави. З метою запровадження дієвих механізмів реалізації вітчизняної антикорупційної політики запропоновано прямі та інституційні заходи протидії корупції.

Ключові слова: антикорупційна політика, антикорупційна стратегія, державне управління, загрози національній безпеці, корупція, національна безпека, національні інтереси, органи публічної влади.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному глобалізаційному світі національна безпека виступає основою будь-якого суспільства, нації чи країни. Найбільш ґрунтовно із комплексом питань щодо необхідності забезпечення національної безпеки стикаються держави із молодими демократіями, до яких відноситься і Україна.

Національна безпека сучасної України – це певний спеціальний стан нашої держави, відповідно до якого, комплексна система публічно-правових та суспільно-соціальних відносин і гарантій забезпечує суверенітет країни, виконання положень Конституції, цілісність та недоторканість, багатовекторний розвиток, захист інтересів населення і матеріально-духовного надбання, поза проявів жодного з видів дискримінації від ймовірних загроз внутрішнього або зовнішнього характеру, шляхом задоволення національних потреб та інтересів і узгодження та гармонізації їх із людськими загальними потребами та інтересами у контексті загальноприйнятих принципів, вимог та норм міжнародного права.

На початку 20-х років ХХІ століття Україна піддається багатоманіттю різновидових загроз національній безпеці України, під яким у загальному розумінні визначаємо сукупність умов і чинників країни, що створюють потенційну або реальну небезпеку життєво важливим інтересам громадян й держави.

Важливим є визначення інституційних загроз національній безпеці України, тобто – якісних спотворень в інституційних формах всіх систем соціального розвитку країни. За сучасних реалій української держави основними інституційними загрозами України вбачаються: тіньова економіка, тіньова квазідержава, явище рейдерства, «відплив» фінансів та корупція. Вищенаведені форми загроз є найбільшими за масштабами та соціальними і економічними наслідками, тобто, виступають комплексно-системними загрозами національній безпеці України на даному етапі її розвитку. На нашу думку, найбільш небезпечнішою інституційною загрозою національній безпеці України є саме тотальна корупція, тобто діяльність осіб, уповноважених виконувати державні функції, спрямована на нелегальне використання їхньої влади для отримання матеріальних благ, послуг, пільг чи інших вигод. У той же час корупція – це специфічний тип відносин, що складаються між людьми з метою задоволення приватних інтересів шляхом використання офіційно-правового статусу [1, с. 60].

Необхідність невідкладного подолання корупції обумовлюється тим, що вона за ефектом ланцюгової реакції породжує цілий спектр системних загроз національній безпеці: підриває верховенство права й основи державного управління, мораль суспільства, стабільність демократичних процесів, порушує принципи рівності та соціальної справедливості, породжує латентну монополізацію ринку й підриває правові основи вільної, добросовісної конкуренції, призводить до перекосів в оптимальному поєднанні методів адміністративного регулювання й ринкового саморегулювання на всіх рівнях влади та управління [2].

Поширення корупції у державі завдає значної шкоди всій системі управління та в разі невжиття відповідних заходів може поглибити такі наслідки:

а) падіння авторитету державних і владних структур; затримка модернізації та розвитку національної економіки, порушення принципу конкуренції;

б) зростання цін унаслідок включення хабаря як обов'язкової складової до цінової формули на товари та послуги;

в) погіршення інвестиційної привабливості держави; г) дискредитація закону як універсального регулятора суспільних відносин і перетворення його в засіб задоволення приватних і корпоративних інтересів тощо [3, с. 46].

Виважена антикорупційна політика є однією з найактуальніших соціальних необхідностей сьогодення, адже зниження рівня корупції є надзвичайно складним і водночас пріоритетним завданням для багатьох країн світу загалом, та для України зокрема, в якій наявне явище корупція виступає вже реальним, а не потенційним, чинником загрози національній безпеці країни. У зв'язку із цим, розгляд явища корупції як чинника загрози національній безпеці сучасної України, удосконалення та розвиток механізмів запобігання та протидії корупції з урахуванням закордонного досвіду на сучасному етапі розвитку української держави вбачається вкрай актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Корупція є одним із найбільш значущих чинників, що стримують конструктивний розвиток суспільства, успішність ринкових реформ, просування держави шляхом інноваційного розвитку тощо. Виходячи з цього, у різних країнах світу питанням боротьби з корупцією приділяється чимало уваги.

На сьогодні корупція є однією із головних загроз національної безпеки переважної більшості існуючих нині держав, оскільки дане явище має транскордонний і транснаціональний характер, уражаючи суспільства та унеможливаючи сталий розвиток людства. У зв'язку із цим, багатокомпонентна проблематика негативного впливу антисоціального явища корупції на національну безпеку різних країн світу постійно перебуває у фокусі уваги відповідних органів публічної влади та вітчизняних і зарубіжних науковців-дослідників різних категорій наукових знань. Це пояснюється усвідомленням останніми ключової ролі необхідності впровадження виважено-ефективної антикорупційної політики у контексті забезпечення національної безпеки.

Аналіз останніх тематично-наукових досліджень і публікацій засвідчує, що ключові позиції державно-управлінських підходів

відносно визначення змістовної сутності явища корупції на сучасному етапі розвитку демократії у певній мірі пронизує майже всі сфери суспільно-політичного життя більшості країн світу загалом, і України – зокрема. Не лишається і поза увагою науковців розгляд корупції у контексті національної безпеки. Підтвердженням цього є науковий доробок таких українських учених, як: Л. Гуменюк, С. Гусарев, І. Дралюк, Ю. Ковбасюк, П. Комірчий, А. Михненко, М. Нинюк, І. Нинюк, М. Пендюра, С. Серьогін, В. Сороко, В. Черней, С. Чернявський, В. Щегорцова та інші.

Віддаючи належне існуючому науковому доробку, слід відзначити, що незважаючи на значну кількість наукових публікацій, окремі аспекти проблематики та перспективи удосконалення та розвитку механізмів запобігання та протидії корупції з урахуванням закордонного досвіду саме для сучасної України залишаються недостатньо висвітленими. Це визначило тему, наукову і практичну спрямованість та зміст роботи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є висвітлення явища корупції як чинника загрози національній безпеці сучасної України й надання пропозицій щодо нівелювання корупційних проявів у вітчизняній системі національної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами щорічного дослідження індексу сприйняття корупції Міжнародної антикорупційної організації Transparency International у 2020 році Україна із 180 країн посіла 117 місце (Табл. 1) [15]. По завершенню оприлюднення результатів дослідження організатори та експерти надали розширену інформацію, щодо рейтингу розташування країн, зокрема, окремим блоком вели мову про корупцію як загрозу національній безпеці країн-учасників рейтингу.

Таблиця 1

Індекс сприйняття корупції-2020 [15].

<i>Рейтинг</i>	<i>Країна</i>	<i>Бал</i>	<i>Рейтинг</i>	<i>Країна</i>	<i>Бал</i>
1	Данія	88	3	Швейцарія	85
1	Нова Зеландія	88	7	Норвегія	84

продовження таблиці 1

3	Фінляндія	85	8	Нідерланди	82
3	Сінгапур	85	9	Німеччина	80
3	Швеція	85	9	Люксембург	80
17	Естонія	75	117	Україна	33
35	Литва	60	124	Киргизстан	31
42	Латвія	57	129	Азербайджан	30
45	Грузія	56	129	Росія	30
60	Вірменія	49	146	Узбекистан	26
63	Білорусь	47	149	Таджикистан	25
94	Казахстан	38	165	Туркменістан	19
179	Сомалі	12	179	Південний Судан	12

Наведені результати дослідження підтверджують актуальність необхідності висвітлення явища корупції як чинника загрози національній безпеці сучасної України й надання пропозицій щодо нівелювання корупційних проявів у вітчизняній системі національної безпеки.

Відповідно до низки чинних програмно-стратегічних документів, нинішнє керівництво української держави поставило собі за осяжну мету у найкоротші терміни вирішити надважливе завдання щодо перетворення України у сучасну, модернізовану країну, із розвиненою економікою та високим рівнем життя її громадян. Проте, всепронизуюче розповсюдження корупції не лише стає однією із головних перешкод на шляху досягнення зазначеної мети, але й створює загрозу національній безпеці.

На початковому етапі дослідження необхідно визначити ключові дефініції понятійно-категоріального апарату проблематики що розглядається. До них ми відносимо такі: корупція, механізми державного управління, національна безпека, запобігання корупції,

протидія корупції, антикорупційна політика, антикорупційна стратегія тощо. Поетапне трактування зазначених дефініцій відбуватиметься з урахуванням логіки побудови даного наукового дослідження.

Отже, корупцію ми розглядаємо як комплексне багатокомпонентне питання сучасності, що потребує нагального вирішення, оскільки воно є основною загрозою демократичному ладу держави, верховенству права, соціально-економічному розвитку, становленню громадянського суспільства та національній безпеці.

Відповідно до чинного законодавства України – Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII (абзац шостий частини першої ст. 1) [4], під дефініцією «корупція» розуміється «використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [4].

Корупція у системі управлінських відносин виникає як певна соціальна компенсація загальних недоліків системи державного регулювання. По суті це – неформальна альтернатива економічно неефективному, соціально незорієнтованому регуляторному середовищу, саме існування якої підриває основи правової держави, сприяє поширенню правового нігілізму, суттєво обмежує і ускладнює розвиток суспільної правосвідомості. Тому для системного усунення такого явища, як корупція, необхідна глибинна зміна системи, структури й характеру державного управління, його переорієнтація з дозвільно-розпорядчо-контрольних функцій, що найбільше стимулюють виникнення корупційних відносин, до сервісного, обслуговуючого типу регулювання, головною метою якого є створення умов для всебічної реалізації прав і свобод громадян [5].

Виникненню, існуванню та розповсюдженню явища корупції слугує низка відповідних *причин та умов*, серед яких виділяємо такі основні як: економічні, політичні, організаційно-управлінські, правові, соціально-психологічні та ін. Дані причини та умови виникнення корупції тісно пов'язані з різними *явищами*: занепадом адміністративної дисципліни, кризою та дисбалансом економічних відносин, високими податками, зростанням безробіття, дефіцитом бюджету, правовим нігілізмом, зниження ефективності праці тощо. Отже, виникнення та поширення корупції спричинене багатьма *чинниками*, що пронизують всі сфери суспільних взаємин: політичними, економічними, суспільними, організаційними, управлінськими, моральними, психологічними тощо.

З урахуванням існуючих чинників виникнення та розповсюдження корупції, варто відзначити, що характерними *рисами* явища корупції в сучасній Україні продовжують бути такі:

- ✓ ступінь і форма корупції залежать від загального стану становлення вітчизняних демократичних інститутів;
- ✓ несистематичне та здебільшого недостатньо науково обґрунтоване та виважене реформування основоположних інституцій (процедури адміністративного характеру, система оподаткування, державна регуляторна діяльність, вирішення комплексу соціально-актуальних та суспільно-важливих проблем);
- ✓ деструктивні політично-управлінські кроки та заходи у питаннях боротьби з полісферним явищем корупції;
- ✓ посилення сталих стереотипів у суспільстві щодо толерантного відношення до проявів корупції,
- ✓ багатовекторне ураження органів публічної влади корупцією;
- ✓ недостатня зрілість та моральна сформованість інститутів громадянського суспільства [6].

З метою позбавлення української держави та суспільства вищенаведених рис корупції, необхідно розглядати боротьбу із цим багатосферним антисоціальним явищем не як вузько направлену в одній конкретній сфері життєдіяльності країни галузеву реформу, а як необхідність системно-комплексних інституційних змін, що

мають видозмінити громадську свідомість. Лише загальноприйнята соціумом нульова толерантність до корупції сприятиме запровадженню нових стандартів поведінки в суспільстві й відновленню довіри між соціальними відносинами.

Наявність явища корупції не дає у повній мірі можливості забезпечити національну безпеку держави, квінтесенційним завданням якої є захист загальних інтересів суспільства і країни та забезпечення умов для їх сталого та поступового розвитку. Такий розвиток вбачається головним критерієм національної безпеки. Тому, у загальному розумінні, *національну безпеку* визначаємо як здатність суспільства і країни підтримувати та відтворювати різноманіття своїх національних ресурсів у межах, достатніх для сталого розвитку, а також здатність захищати країну від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру.

Діючий Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (абзац дев'ятий частини першої статті 1) [7], визначає дефініцію «національна безпека України» як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз». Відповідно до абзацу десятого частини першої статті 1, під *національними інтересами України* законодавцем розуміються «життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян». Відповідно до визначення зазначеного у абзаці шостому частини першої статті 1, *загрози національній безпеці України* – це «явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України» [7].

У внутрішньо-змістовному сенсі національна безпека є за суттю архіскладним багатокомпонентним поняттям і включає у себе такі *види безпеки* як: політична, економічна, військова, державна, інформаційна, науково-технологічна, екологічна, епідемічна,

безпека культурного розвитку нації та інші види безпеки (фінансова, пожежна, продовольча, безпека торгівлі тощо).

Основними об'єктами національної безпеки є держава і громадяни, із їх правами та свободами.

Деякі дослідники цілком слушно ставлять пріоритетом національних інтересів (і з цього визначають загрози) права і свободи людини і громадянина. Натомість, їх опоненти вважають права і свободи особи другорядними при визначенні загроз в Україні й виходять з того, що загрози існують переважно для держави. Можна з цим не погодитись, адже основна функція держави – це організація суспільства і дотримання прав та свобод людини. Отже, загрози державній безпеці (найбільш поширені серед визначених законодавцем) є безпосередніми загрозами правам і свободам її громадян, оскільки дисбаланс державної системи викличе в кінцевому випадку порушення вказаних прав і свобод. Тому найважливішим об'єктом забезпечення національної безпеки є громадянин (його права і свободи), а корупція, негативно впливаючи на державні та суспільні інститути, фактично безперешкодно здійснює відповідний негативний вплив на можливості особи реалізувати свої конституційні права і свободи у конкретній державі [8, с. 47].

Корупція є таким асоціальним явищем, яке здатне породжувати кризові стани у різних галузях суспільного розвитку не тільки однієї окремо взятої держави, а й впливати на цілі групи країн, насамперед, це стосується державного управління, політики, зовнішньої та внутрішньої економічної діяльності конкретної країни. Крім того, корупція є однією із ключових передумов існування організованої злочинності, зокрема і транснаціональної, для якої не існує державних кордонів [8, с. 46].

Явище корупції загрожує не лише складовим національної безпеки у середині країни, а й її взаємовідносинам із зовнішніми стратегічними партнерствами. Корупція своїм еством виступає проти конституційного та соціального устрою країни, активно руйнуючи їх. Вона є однією із причин «тіньового» економічного зростання. Корумпованість відповідних суб'єктів сприяє розповсюдженню

та активності організованої злочинності, спричинюючи соціальну напруженість, викликаючи у людей недовіру до спроможності влади вживати ефективних організаційних та практичних заходів для подолання системних криз та становлення України як соціально-правової держави [9, с. 196-197].

На нашу думку явище корупції існуватиме доти, доки у публічно-суспільно-сервісних відносинах матиме місце людський чинник. На підтвердження цього, у свою чергу, М. Мельник чітко наголошує на прямому взаємозв'язку існування корупції і публічної влади. У зв'язку з цим, змістовна відмінність між різними країнами світу полягає не в існуванні корупції, а в її масштабах, характері та впливі на економіку, політику, правову систему, соціальні процеси тощо. З урахуванням психологічно-людського чинника, учений доходить невтішного висновку, що завжди буде існувати певна кількість суб'єктів владних повноважень, що намагатимуться їх використовувати для задоволення особистої вигоди.

Жодна соціально-політична, соціально-економічна та інші системи із соціальною складовою не можуть бути у повній мірі позбавлені антисоціального явища корупції. Видозмінюються лише її масштаби, кількісний та якісний склад, характер проявів, варіації її пагубного впливу на соціальну сторону життя громадянина зокрема, і держави – загалом.

На сьогодні, маючи всепронизуючий характер свого розповсюдження, корупція, у більшості країн світу, зокрема і в Україні, у 20-х роках ХХІ століття залишається надзвичайно серйозною соціально-політичною проблемою, що виступає одним із головних чинників загрози такому всеосяжному явищу як національна безпека.

Також, корупція відіграє значну роль у питаннях *міждержавної взаємодії* та комунікації. Від її рівня залежить ступінь налагодження міжнародних зв'язків.

Не є таємницею, що більшість країн вивчають стан справ із подоланням корупції у своїх сусідів з метою визначення інвестиційної привабливості країни для «свого бізнесу», для прийняття політичних рішень про надання фінансової допомоги, організації співпраці

у межах міждержавних проектів у сфері, скажімо, будівництва, торгівлі тощо. Втім поширення корупції цьому не сприяє. Тому, для України є вкрай актуальною участь у всіх міжнародних програмах і проектах, пов'язаних із подоланням корупції, з гармонізацією антикорупційного законодавства з вимогами Європейського Союзу, а також з імплементацією і створенням механізмів реалізації положень Конвенції ООН проти корупції 2003 року тощо [8, с. 48].

Отже, корупція – це актуальний чинник загрози національній безпеці. Ґрунтовна кількісна і якісна оцінка відповідного даного чинника та загроз можлива лише на основі теорії керування ризиками. У сфері національної безпеки об'єктом державного управління виступають стратегічні ризики, що становлять загрозу людині, суспільству та державі.

Зменшити кількісний показник корупційних правопорушень та правопорушень пов'язаних із корупцією можливо за умови використання науково-обґрунтованого та адаптованого успішного досвіду інших країн, наявність якого переконливо свідчить про конструктивні механізми ефективної взаємодії між органами публічної влади і громадянським суспільством у питаннях морально-етичної культури у різних видах та рівнях публічного управління.

Висновки. Відповідно до поставленої у статті мети узагальнення результатів проведеного дослідження надало можливість сформулювати нищенаведені теоретико-практичні *висновки*.

Правовий нігілізм, відсутність моральної культури і наявність корупції стали нормою у різних сферах життєдіяльності країни і органах публічної влади, що суттєво знизило якість публічного управління. З урахуванням того, що саме держава створює відповідні умови для існування населення, якраз в органах публічної влади, перш за все, необхідно зупинити подальший розвиток та посилення такого негативно-соціального явища як корупція. Для цього вважаємо за *необхідне*:

- пропагувати та популяризувати у суспільних відносинах систему координат загальноприйнятих людських цінностей, таких як: свобода, гідність, чесність, порядність, справедливість, відповідальність тощо;

- розробити та запровадити сучасні стандарти і норми професійної поведінки, що алгоритмічно визначають дії публічних службовців у різних ситуаціях громадсько-публічних відносин;
- створити комфортні умови для формування морально-етичної культури як бази суспільних взаємин;
- максимально детально описати варіації неприпустимої та небажаної практики діяльності органів публічної влади та професійну поведінку публічних службовців...» [10].

Запобігати та протидіяти корупції покликана *антикорупційна політика*. Пріоритетним напрямом антикорупційної політики має бути виявлення та усунення умов, що сприяють, або можуть сприяти появі корупції, та запобігання спробам створити ці умови.

Антикорупційна політика – комплекс правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання та протидії корупції і усунення причин її виникнення. Розуміння *місії* антикорупційної політики держави можна викласти як поєднання трьох складових: максимальне зменшення рівня корупції; захист суспільства від загроз, впливу і наслідків корупції; виявлення та усунення причин і умов корупції. *Метою* антикорупційної політики є: захист інтересів державного бюджету; зміцнення економічних і політичних позицій України у світовому співтоваристві; вдосконалення протидії корупційним проявам; створення комплексної системи державного контролю за виконанням антикорупційного законодавства; активізація участі України в розвитку міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції; приведення законодавства України у відповідність до міжнародно-правових актів забезпечення прав і свобод громадян, завершення формування громадянського суспільства [11, с. 325].

Відповідно до чинного Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, засади антикорупційної політики (*антикорупційна стратегія*) визначаються Верховною Радою України. Центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику в Україні є Національне агентство з питань запобігання корупції (Національне агентство).

Антикорупційна стратегія розробляється Національним агентством на основі аналізу ситуації щодо корупції, а також результатів виконання попередньої антикорупційної стратегії. Антикорупційна стратегія реалізується шляхом виконання державної програми, яка розробляється Національним агентством та затверджується Кабінетом Міністрів України. Державна програма з виконання антикорупційної стратегії підлягає щорічному перегляду з урахуванням результатів реалізації визначених заходів, висновків та рекомендацій парламентських слухань з питань ситуації щодо корупції [4].

Однак, станом на 02.04.2021 р. антикорупційна стратегія в Україні не затверджена. Здійснивши системний аналіз існуючих проектів антикорупційних стратегій: Проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки» [12]; Проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» [13], ми дійшли висновку, що деякі положення даних стратегій не відповідають вимогам нормотворчої техніки, мають декларативний характер, містять суперечливі та непідтвержені твердження тощо.

У зв'язку із цим, найважливішими, й до сьогодні актуальними, складовими антикорупційної стратегії вважаємо такі *положення*:

- реально-дієве забезпечення на державному рівні вітчизняними політичними лідерами прозорості та публічності всіх гілок та рівнів влади;
- системне та комплексне кадрове моральне і етичне виховання. Створення соціально-орієнтованих умов, норм і порядку організаційної діяльності та морально-зрілої та психологічно-комфортної атмосфери публічної служби;
- забезпечення працівників високим соціальним захистом, що сприяло б їх професійній конкуренції та високій робочій мотивації;
- підвищення відповідальності працівників за корупційні або пов'язані із корупцією діяння. Активне використання антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та їх проектів;

➤ чіткі законодавчі вимоги щодо виконання службових обов'язків та забезпечення соціального контролю [5].

З метою запровадження дієвих механізмів реалізації вітчизняної антикорупційної політики вважаємо за доцільне запропонувати такі прямі та інституційні *заходи* протидії корупції:

- ефективно оптимізувати систему, структуру та складові вітчизняних правоохоронних органів: вдосконалити процедуру професійно-компетентного відбору працівників, підвищити рівень матеріально-фінансового заохочення та технічної підтримки, впровадити сучасні інформаційні технології, оновити персонал та надати надійні соціальні гарантії;

- видозмінити форми статистичної звітності щодо корупції, що мають базуватися на результатах розгляду судами відповідних справ

- удосконалити механізм компенсації збитків за корупційні або пов'язані з нею діяння громадянам державою [14].

Спираючись на вищенаведене, ми вважаємо, що необхідно відповідно до реалій вітчизняного сьогодення узагальнювати теоретичні та емпіричні матеріали, накопичені в різних галузях наукових знань, використовувати успішний досвід розвинутих країн для пошуку саме сучасних відповідних тенденцій, та на цій основі демонструвати методи ефективного вирішення державно-адміністративних проблем пов'язаних із корупцією [9, с. 197].

Підсумовуючи все вищенаведене, зазначаємо три головні *тези*:

1. Природа корупції полягає у тому, що вона існуватиме доти, доки існуватиме суб'єкт владних повноважень, а у суспільних відносинах матиме місце людський чинник. У зв'язку із цим, у контексті подальшого наукового дослідження говоримо не про абсолютне подолання корупції як такої, а про зниження її рівня;

2. Феноменом корупції є те, що її всепоглинаюча природа може пронизувати абсолютно всі без винятку сфери життєдіяльності держави і людини;

3. У сучасному глобалізаційному світі сучасна корупція – явище транснаціональне й транскордонне.

Перспективними напрямками подальших теоретико-практичних досліджень явища корупції як чинника загрози національній безпеці вважаємо такі:

studies and publications. The essence of such multicomponent concepts as “corruption”, “national security of Ukraine”, “national interests of Ukraine”, “threats to the national security of Ukraine”, “anti-corruption policy”, “anti-corruption strategy” is substantially revealed. The components of national security of Ukraine, its main objects are indicated. The main institutional threats to the national security of modern Ukraine have been identified. The phenomenon of corruption as a factor of threat to the national security of modern Ukraine is highlighted and proposals are made to eliminate corruption in the domestic national security system. The causes and conditions of the origin, existence and spread of modern corruption have been clarified. Corruption as a modern transnational and cross-border phenomenon is revealed. The globalization phenomenon of corruption from the standpoint of transnationalism is characterized. The characteristic features of the phenomenon of corruption in modern Ukraine have been clarified. The mission and purpose of modern anti-corruption policy have been defined. A systematic analysis of draft anti-corruption strategies of Ukraine was carried out. Relevant provisions to a probable national anti-corruption strategy are proposed. Practical proposals for reducing the level of corruption in domestic public authorities are provided. The connection between the existence of corruption and the presence of the human factor is argued. The role and significance of corruption in the issues of interstate interaction and cooperation are determined. Theoretical and practical substantiation of the urgent need to improve and develop mechanisms to prevent and combat corruption, taking into account foreign experience at the present stage of development of the Ukrainian state. In order to introduce effective mechanisms for the implementation of domestic anti-corruption policy, direct and institutional measures to combat corruption have been proposed. Perspective directions of further theoretical and practical research of the phenomenon of corruption as a factor of threat to national security are given.

Key words: *anti-corruption policy, anti-corruption strategy, public administration, threats to national security, corruption, national security, national interests, public authorities.*

Received: 22.04.21

References

1. Cherniei, V.V., Husariev, S.D., & Cherniavskiy, S.S. (Ed.). (2017). Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri [Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension]. Proceedings from '17: *II Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia – II International scientific-practical conference*. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
2. Shchhortsova, V. (2012). Shliakhy zapobihannia i protydii koruptsii v orhanakh publichnoho upravlinnia Ukrainy [Ways to prevent and combat corruption in public administration of Ukraine]. *Derzhavne budivnytstvo – State building*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_40 [in Ukrainian].
3. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro Natsionalnu antykoruptsiinu stratehiiu na 2011-2015 roky vid 21 zhovt. 2011 r. № 1001/2011 [Decree of the President of Ukraine On the National Anti-Corruption Strategy for 2011-2015 of October 21, 2011 № 1001/2011]. *Ofits. visnyk Prezydenta Ukrainy – Official Bulletin of the President of Ukraine*, 29 [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1700-VII [Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» of October 14, 2014 № 1700-VII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].
5. Humeniuk, L.Y. (2009). Teoretyko-sotsiolohichniy analiz koruptsii yak zahrozy natsionalnii bezpetsi Ukrainy [Theoretical and sociological analysis of corruption as a threat to national security of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs*, 2, (pp. 100-110) [in Ukrainian].
6. *Koruptsiia v Ukraini [Corruption in Ukraine]*. (2004). Kharkiv: In-t prykladnykh humanitarnykh doslidzhen [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII [Law of Ukraine «On National Security of Ukraine» of June 21, 2018 № 2469-VIII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
8. Draliuk, I.M. (2014). Koruptsiia yak zahroza natsionalnym interesam u vnutrishnii ta zovnishnii sferakh diialnosti obiektiv natsionalnoi bezpeky

Ukrainy [Corruption as a threat to national interests in the internal and external spheres of national security of Ukraine]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka) – Fight against organized crime and corruption (theory and practice)*, 2 (33), (pp. 45-49) [in Ukrainian].

9. Pendiura, M.M. (2020). Koruptsiia yak holovna nebezpeka natsionalnii bezpetsi Ukrainy v umovakh sohodennia. Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri [Corruption as the main danger to national security of Ukraine in today's conditions. Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension]. Cherniei, V.V., Husariev, S.D., & Cherniavskyi, S.S. (Ed.). *Proceedings from '20: V Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia – V International scientific-practical conference*. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

10. Nyniuk, M., & Nyniuk I. (2015). Koruptsiia yak faktor zahrozy natsionalnii bezpetsi ta suspilnomu ladu Ukrainy [Corruption as a factor threatening the national security and social order of Ukraine]. *Istoryko-pravovyi chasopys – Historical and legal journal*, 2 (6), (pp. 71-76) [in Ukrainian].

11. Kovbasiuk, Yu.V., Serohin, S.M. & Soroko, V.M. (Ed.). (2011). *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedia of public administration]*. (Vols. 1-8). Kyiv: NADU [in Ukrainian].

12. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2020–2024 roky» [Draft Law of Ukraine «On the Principles of State Anti-Corruption Policy for 2020-2024»]. (n.d.). *nazk.gov.ua*. Retrieved from <https://nazk.gov.ua/uk/antycoruptsijna-strategiya/> [in Ukrainian].

13. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021-2025 roky» [Draft Law of Ukraine «On the Principles of State Anti-Corruption Policy for 2021-2025»]. (n.d.). *ips.ligazakon.net*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/view/JI03252V?an=3&q=%D0%B5%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B2%D1%96%20%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B8> [in Ukrainian].

14. Komirchyi, P.O. *Poshyrennia koruptsii yak zahroza natsionalnym interesam Ukrainy [The spread of corruption as a threat to the national interests of Ukraine]*. Retrieved from <http://anticorruption.com.ua/poshirennya-korupcyi-yak-zagroza-naconalnim-nteresam-ukrayini.html> [in Ukrainian].

15. Transparency International (2021). Retrieved from <https://ti-ukraine.org/> [in English].

16. Tymofieiev, S. (2019). Mistse antykoruptsiinoi kultury u protsesi zapobihannia koruptsii v Ukraini [Place of anti-corruption culture in the process of preventing corruption in Ukraine]. *Public Administration and Regional Development*, Vol. 6, pp. 956-978. [in Ukrainian].

17. Yemelianov V. M., Plekhanov D., Ways of confronting corruption and bribery in the bodies of the state authority / V.M. Yemelianov D.O Plekhanov // *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 5 Number 1. Riga: Publishing House “Baltija Publishing”, 2019, –P. 59–67.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Антонова Людмила Володимирівна: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 десантників, 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Liudmyla Antonova: Black Sea National University of Petro Mohyla, 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID. ORG/0000-0003-2975-6453

E-mail: antonovalv77@gmail.com

Абдуллаєв Вагіф Ахмед огли, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Vahif Abdullayev, Graduate student (PhD) Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

ORCID. ORG/ 0000-0002-2897-0231

E-mail: Vahifphd@gmail.com